

Gazeta Krakowska.

Wychodzi codziennie oprócz niedziel i świąt uroczystych w Drukarni Stanisława Gieszkowskiego.

№ 80.

Kwartalnie kosztuje złr. 4 Konw. Mon. miesięcznie złotych sześć.

PIATEK 7 Kwietnia 1848 roku.

OBSERWACJE METEOROLOGICZNE.

Dzień godzina	Bar. do 0° R. w miar. paryż.	Stop. ciepła poil. Reau.	Psycho- metr	Wiatr	Stan Atmosfery	Zjawiska na powietrzu i różne uwagi.	
6 27	5.	85	-4.	2 2	93	Wschodni słaby	Pogoda
2	5.	32	+14.	2 5	38	Pl. Wschodni	"
10	5.	65	+8.	8 4	21	Zachodni	"

Wiadomości krajowe.

KRAKÓW.

Przejrzawszy trzy pierwsze Numera zapowiedzianego *Dziennika Narodowego* przez H. Mieciszewskiego, mamy sobie za obowiązek podać o tem piśmie równie jak i o kilkodniowo-starszym organie miejscowym pod nazwą *Jutrzenka* kilka uwag do publicznej wiadomości, celem wykazania usiłowań każdego z osobna; i tak: Dziennik narodowy odznaczający się głównie artykułami wstępniemi jest, zdaniem naszym, jednym z pism, na którym u nas dotąd zbywało; dążność jego bowiem, o ile uważamy, jest rozbiieranie i objaśnianie kwestyj politycznych. Na wstępie rozpoczętego trudnego zawodu politycznego odpowiedziawszy oczekiwaniu światłej publiczności, Redakcyja *Dziennika Narodowego* postępując tą drogą zbawienny może wywierać wpływ na sprawy krajowe. — Co do *Jutrzenki* nie możemy jak tylko powiaszować publiczności pisma poświęconego rzeczom miejscowym, które dotąd żadnego publicznego nie miały tłumacza. Gazeta bowiem *Krakowska* będąc organem rządowym musi poprzestać li na ogłaszaniu prostych faktów, które jej zakres stanowią. Każde więc z tych trzech pism mając osobny cel swój działalności, nie przeszkadza bynajmniej istnieniu drugich, na czem tylko czytająca publiczność zyskać może. W końcu oświadcza Redakcyja *Gazety Krakowskiej*, że postanowiła odtąd wyjmować z powyższych pism rzeczy ogółu dotyczące aby się tym sposobem do ich rozpowszechnienia przyczynić, jeżeli dobro publiczne, pomyślność i szczęście narodu na względzie mają.

— Wzieder 1 Kwietnia. —

Arcyksiążę Albrecht wczoraj w obecności wszystkich zostających w stolicy Generalów, swoje uwolnienie jako dowódzca siły zbrojnej Niższej Austrii tymczasowemu ministrowi wojny X. Hohenlohe złożył. Ohjawił on życzenie poświęcenia ojczy-

źnie swego życia i krwi wrazie niebezpieczeństwa od zewnętrznego nieprzyjaciela. Arcyksiążę Ludwik ustępując publicznej opinii, jaką żarliwa mowa Kossuta w Preszburgu wywołała, opuścił stolicę. Niezadowolenie przeciw temu reakcyjnemu xięciu i tutaj mocne się okazało. Spokojność stolicy nie została zakłóconą, wczorajszą demonstracją ludu przeciw stronnikowi Ligurianów proboszczowi z Leopoldsztađu Wiesingerowi od dawnych lat znienawidzonemu. Natomiast dziś wyższe prawo o druku wzbudziło tu w wszystkich kołach towarzystwa silną opozycyją. W Auli chcieli go użniewie spalić. Dziś wszędzie adressa zbierają, a jutro Deputacya uda się do Cesarza.

Uwagi nad prowizoryczną ustawą o wolności druku.

— Dnia 2 Kwietnia. —

Nareszcie ogłoszono najwyższe postanowienie dotyczące w d. 14 z. m. zapowiedzianych prowizorycznych przepisów przeciw nadużyciom wolności druku. W ustawie nadmienionej wiele jest paragrafów wcale niezadowolniających. W §. 17, 19 i 20 wyrażenie „o obelgach“ bardzo niedokładnie oznaczono, mianowicie, gdy się rozważy, że nie sąd przysięgłych, tylko kolegium płatnych sędziów co do ocenienia czynu stanowić ma.

Następnie nie z przyjemnością czyta się §. 18 w którym karę, za ubliżenie członkom rodziny xiążąt państwa, więzieniem od 6 miesięcy do roku oznaczono. W państwie konstytucyjnym, honor najlichszego obywatela jest tak świętym, jak i xięcia cesarskiego domu, któreń także jest obywatelem państwa, i jako taki wraz z innymi równym jest w obliczu prawa — §. 20 wyraża, że najlżejsza nagana rządu, każde nieprzychylnie nadmieniienie którego kolwiek z organów tegoż, uważa się za przekroczenie wolności druku. Jakże pogodzić podobne rozporządzenie z Palladium wolności i postępu? Prasa winna być barometrem opinii publicznej, winna chronić najdroższy interes ludu przeciw nadużyciom urzędników, a nawet sam rząd w potrzebach objaśniać; jeżeli zaś niema używać tej wolności, więc więzów cenzury jeszcze nie porzuciła. Przez podobne obostrzenia i dwuznaczności, powróci na-

powrót prassa do dawnego systemu milczenia. Jeżeliśmy w §. 18 kary oznaczone za surowe i nie stosowne uważali, to w §. 19 oznaczona kara za targnięcie się na konstytucyę, za nadto umiarkowaną nam się wydaje. Jako! Naruszenie najdroższego naszego klejnotu, źródła życia i działalności, podpory naszej wolności, naszego obywatelstwa oparte go na rzeczywistym rozwoju naszego położenia; występki taki ma być tylko aresztment karany, za ledwo surowiej jak obraza jakiego nieznanego i mało znaczącego prywatnego człowieka? Widziemy przeto że konstytucyja nie wyszła z łona władzy przy sterze rządu będącej, gdyż inaczej byłaby silniejszej opieki doznała.

Co się zaś, w §. 36 tyczy publicznego ogłaszania drukowanych obwieszczeń, jest to najostrzejsza cenzura w swym najpiękniejszym kształcie, i nie przez znających rzecz, lecz przez miejscowe władze bezpieczeństwa, obecnie policyą, ma być wykonywana, gdyż upoważnienie na ogłoszenia, do tej władzy należy. W §. 71 pismienictwo niemniej jest ograniczone, jak ustna mowa w §. 84.

Powyższe rozporządzenia wcale nie mogą za sobą pociągać opinii publicznej; — Teraz więc gdy nieprzyjaciel nad naszą stoi granicą, a nawet takową już i przekroczył, gdy wszystkie prowincye zamierzają się od dawnego związku odrywać, teraz błagajmy z wyciągniętymi rękami: żadnych nieokładnych przepisów, żadnych nienawistnych matactw i mędrkowań z naszą świeżą wolnością. Otwarcie i bez ograniczeń dajcie nam to, co nam się należy, a znowu zyskacie zaufanie, nie wystawiając na szwank Monarchii! — Precz z temi wspomnieniami z czasów ciemnoty, i z temi resztkami katowni.

Nie tylko wewnętrzna wartość tej ustawy, lecz i zewnętrzna forma teje nie jest zadowalniająca, mianowicie nie ustanowienie przysięgłych na przestępstwa prassy.

Wszystko zmierza do stanowczego rozstrzygnięcia, rozchodzi się o: Być lub nie Być. Od brzegów Atlantyku do Wisły, od Gibraltaru do Lodo-watego morza, wszystkie klasy społeczeństw Ludów Europy, wielkie poruszenie, z niezwykłą szybkością, wszystko z sobą unosząc przejęło, przed którym odwieczne Instytucye, zastarzałe budowy państw jak źdźbło słomy przez nawalność, runęły. Wkroczyliśmy w jedną z owych wielkich Epok dziejów, która wszelkie frazy i kłamstwa, wszelkie złudzenia i wahanie się, nie podobnemi czyni. Niezmiernie większości wieśniaków i robotników podniosły się wypowiadając wojnę oświeconej i zamożniejszej, a podczas gdy nas pre zewnątrz wędrownika ludu, podczas gdy cała Europa w własnym chaosie pozostaje, rządy bezładne a ich wojska w walce z massami zbliżają się do demoralizacji i przedkiego rozwiązania, grożą nam najstraszliwsze, karne massy Indu z zachodu, z Rosyji, które w determinowanym milczeniu oczekują chwili, aby się na rozprężoną i zamąconą Europę rzuciły. Nie ludźmy się więc, ztamtąd to grozi nam największe niebezpieczeństwo, nie zaś od Francyi, która zadaniem swego wewnętrznego urzędzenia jest zajęcia. I nie sądźmy, że polityka Rosyji, jest po-

lityką czysto-osobistą Carów. Jeżeli kiedy który z monarchów w narodową myśl wstąpił i działał, to nim jest Cesarz Rossyi. Rossyjskie państwo Sławiańskie, nie jest żadnym marzeniem, lecz strasliwą rzeczywistością. Nie ma tu żadnych rozdwojeń, żadnych sprzeczności, a niezliczone miliony w swym dzikim, instynktowym ruchu żywotnym, bardziej naciskają swojego władzcę, niż on sam naglił ich do wypełnienia dziejowego posłannictwa familii Sławiańskiej. Tak zaiste, napływ tej karnej, zbrojnej, obeznanej z całą sztuką taktyki, z nie pokonaną siłą narodowości i religijnego zapалу massy Narodu z barbarzyńskiej wschodniej Europy, przeciw starzej cywilizacji, pogrążonej teraz w rozdwojeniu i w chaosie pojęć tej części świata, jest możebnym, jest to w najwyższym stopniu prawdą podobnym, zbliżają się te massy strasliwiej, niż Hunnów i Wandalów tłumy. A ocucająca się w duchu wolności Austria, w dzikim rozdwarzaniu swoich Narodów, w natłoku deputacji i adresów, z swojemi 16 milionami Sławian, pierwszy napad ruskiego kolosu wytrzymać musi, a jeżeli nie połączy się wszystko, i nie powróci do szybkiego upamiętania w myśli ratunku, w godzinie odrodzenia Austrii zabrmi grobowy dzwon nad jej politycznym bytem. Wy szaleni, wstrzymajcie się z waszemi krzykami, i petycjami, z waszemi nieograniczonymi żądaniem, aby po wiekowym ucisku zebrać owoce wolności. Będziecież pod władzą knuta wolności używać? Pozwólcie najprzód uchronić się od nacisku nieprzyjaciela, i uwolnić się od podziału, wtedy dopiero wykształcimy nasze instytucye, i staniemy wolni, wielcy i wspaniali pomiędzy Narodami. A jeżeli Polska ma być przywróconą, — któż zaś zechce temu zaprzeczyć, by Europa nie miała swego wielkiego grzechu wynagrodzić? — któż inny, jeżeli nie Austria wiuna ująć inicjatywę tego czynu, aby Polskę swym wdzięcznym sprzymierzeńcem, i silną podporą przeciw Rossyi uczynić? Przez miłość Boga! jest że to teraz chwila ministerstwami, administracyą prowincyj, i tysiącami innymi zajmować się przedmiotami, które same z siebie wszystkie lubi powiększej części, z pierwiastków wolnego i słusznego stanowiska wszystkich członków Cesarstwa rozwiną się? teraz, kiedy więcej jak kiedy jedność i zgoda jest potrzebna, gdzie nieprzyjaciel u bram naszych stojący, patrzy z radością na nasze spory, aby nas rozdwojonych zniszczyć? Będziecież zawsze tak niewierni, niebezpieczeństwo od Rosyji za ezcą marę uważać? Któż ludy od Słaskich granic aż do Dalmacyi, swą bronią, swym złotem, swemi srodki-brzmiąciami sławiańskimi ponętami usidlił? Któż osiadł przy ujściu Dunaju, majestatycznego Dunaju Austrii? Któż chce po zwłokach Austrii dziedzictwo Turków osiągnąć? Wspomnijcie na przepowiednię, między Muzułmanami, że synowie północy w 4 wieki po zdobyciu Stambułu, z tegoż wypędzą Osmanów. Brakuje tylko lat 5, krótkie Lustrum do 1853 r. Wasze zatargi obywatelskie, wasz nieład, i wasza bezczynność, sprawią spełnienie tej przepowiedni jeszcze przed czasem. Rozszarpani będziemy wszyscy, wszyscy, Sławianie, Niemcy, i Magiary, i łatwym się łupem Moskwy staniemy; w połączeniu silni przez nowo obudzonego wolnego ducha ludu, i sympatyę całego świa.

ta, stawiamy jej czoło, a nasze państwo Naddunajskie, stanie się prawdą, i będzie potężniejsze i świetniejsze, niżeli kiedy. Czymże jest Dunaj? żywotnym nerwem naszego państwa, polityczną, militarną, i handlową podstawą, słowem, jest dla nas wszystkim. Podczas gdy w Rzymie radzono, Sagnat został stracony. Lecz my nie umiemy ani radzić ani działać. My marnujemy tylko nasze niezmiernie siły w osobnych zachęciach, w popisowaniu się z deputacjami, i miejscowemi powstaniem. Czyż dla tego zostaliśmy wolni d. 15 Marca, z tak niezmiernym radosnym okrzykiem, aby się do tak okropnej przebudzić rzeczywistości? Lud wychowany w wolności, gdy państwo zostaje w niebezpieczeństwie, oddaje ster Dyktatorowi, a my, cośmy za ledwie pierwszy krok na nowej drodze uczynili, chcemy nieograniczonego samoistnienia członków mieć w chwili, gdzie byt całości zagrożony jest. W połączeniu z Niemcami, Austria nie uleknie się przed Rosyją, ale sprawi to, że ta przed nią drzeć musi, gdyż ujrzy, że jej była sprzymierzeńczyni, dopełniła swego posłannictwa na Wschodzie. Wojsku Rossyjskie już są w pochodzie, i rzucą się jak dziki zwierz na swoją zdobycz, na Galicyą i południowe Węgry. Ich zwycięstwo będzie niewolą Austrii, a może i całej Europy. Ale zwycięstwo to jest niepodobnym, jeżeli Ludy Austrii połączą się węzłem braterstwa, i będą działać w zgodzie. Wtedy niepotrzebujemy się obawiać wojny z Rosyją, jako z największym nieprzyjacielem oświaty Europejskiej, zastłonięni od północy i wschodu przywróconą Polską, a na zachód przymierzem z Włochami. Wtedy na mocnej i niewzruszonej podstawie nasza wolność zakwitnie, a Cesarzski dar z 15 Marca stanie się prawdą i błogostawieństwem dla ludzkości.

— *Preszburg 1 Kwietnia.*

Reskryptem królewskim zatwierdzono niezależność zgromadzenia narodowego i odpowiedzialności ministrów, jednak niektóre modyfikacje poczyniono. A tak zatrzymuje sobie król władze obierania Arcybiskupów, Biskupów, proboszczów i księży, jako też udzielania tytułów szlacheckich, orderów, i t. p. jednak „pod odpowiedzialnością ministrów.“ Ważną jest modyfikacja, według której czuwanie nad wojskiem Węgierskim, za granicą Węgier stojącym, polecono odpowiedzialnemu ministrowi, który w Wiedniu przy królu pozostawać ma. Sejm roztrząsał kwestyą o emancypacji żydów.

— *Lombardya.*

Gazeta Medyolańska z d. 24 z. m. ogłasza następujące rozporządzenie: Władze okręgowe wszystkie się pozostają wraz z swym Personale, wyjąwszy tych urzędników, którzy są cudzoziemcami, lub rozporządzeniem nowego rządu bezwarunkowo nieulegają, albo jeżeli dla pewnych okoliczności przy swoich urzędach pozostać nie mogą.

Taż sama Gazeta donosi z Turynu z. 20 z. m. Wczoraj była rada ministrów. Angielski poseł był zapytywany, przy czym Francuzki komisarz był obecnym; na tej naradzie oświadczone posłowi Austrii, że każdy napad na Lombardyą odtąd uważać się będzie, jakby na Sardynią, a wrazie oporu do

otwartej wojny przyjść musi; następnie Ferrara, Modena, Parma i Placencya od austriackich wojsk opanowaną została. Austriacki poseł miał zażądać passportu, co i otrzymał.

Wiadomości zagraniczne.

— *Szleswig-Holsztein.* —

Strzelcy z Kiel, i Studenci stoją w Apenrade. Są oni za słabi aby w tej chwili oprzeć się duńskiemu wojsku, a w terażniejszych okolicznościach starcie się tychże za ledwo można utrzymać Alsen o. głosiło się za Danią. Poczta z Kopenhagi do Kiel nie dochodzi, lecz z prywatnych wiadomości przez Lubeke dowiadujemy się, że król z znacznymi siłami jest w poruszeniu. Siłę jego podają na 15,000 ludzi, co jest niepodobnym chociażby i z ochotnikami rachując. Zresztą ma wielki zapas w Kopenhadze panować, co w naszych czasach bardzo jest zastanawiającem, że gdy jedne narody zapas nosi aby wolność swoją wydzwignąć, duńcyż nie zapalają się aby czynić podboje, i niezależny lud ujarzmić. Korsarze Duńscy mieli już rozpocząć swoje rozboje.

— *Kopenhaga 28 Marca.* —

Wczoraj następną ogłoszono proklamacyą królewską: „Obywatele Szleswigu! W tak ważnej chwili król wasz do was się odzywa. Przed kilku miesiącami wstąpiłem na tron mojego ojca, dumny tą myślą, że z własnej woli w zgodzie i w pokoju całemu memu ludowi liberalne nadam urządzenie. Nie słychane zdarzenia wstrząsnęły całą Europę, Holsztyn, jako należący do Niemieckiego związku, własne swoje urządzenie mieć powinien. Na to już dałem moje królewskie słowo. Jedność stosowna do urzędów, musi być przede nadana. Wam mieszkańcy Szleswigu przyrzekłem i przyrzekam, że wy teraz w połączeniu z Danią i przez wasze własne współdziałanie, wolne ludowe urządzenie otrzymacie, wasza niezależność i wspólne urządzenie zabezpieczona będzie przez własny sejm, własną administracyą, własne prawa, równy udział w podatkach państwa stosownie do ludności, słuszne zastosowanie przewyżki z dochodów państwa, żadnej konsumpcyi, równe użycie niemieckiego i duńskiego języka tak na obradach jako i ogólnem zgromadzeniu. Mieszkańcy Szleswigu! wy nie porzucicie błogostawieństwa prawości i wolności, ażeby służyć wiarolomnym planom zazdrości. Nie zaprzeczcie waszym królom, dziedzicznej waszej wierności, i nie zechcecie pozbawić się waszej niezależności i dobrego bytu. Król wasz powołuje was, ażeby was na drodze sprawiedliwości, honoru pokoju i wolności prowadzić. Będziecie powolnemi na głos obowiązku i wolności! Z całą siłą Danią w krótkość wam dopomogę, i oglądać was będę.“

Christiansburg d. 27 Marca 1848.

Fryderyk K.

Przy przeglądzie wojska, król odezwał się do żołnierzy, iż ma nadzieję wkrótce ujrzeć się na ich czele. Król oświadczył deputacyi z Wiborgu, iż zmuszony jest jeszcze zatrzymać się w Kopenhadze, a y uporządkować interesa zagraniczne tyczące Danii.

— Rzym 23 Marca. —

Wczoraj nadbiegła tutaj wiadomość o ucieczce Metternicha i o zmianie rzeczy w Wiedniu. Zaraz ustrojono Corso, jak zwykle w kobierce i eborągwie. Po południu o trzeciej godzinie toczył się tłum ludzi, nie z prostego motłochu, ku *Palazzo di Venezia*, do mieszkania austriackiego posła, aby na nim zwinicie austriackiego herbu wymusić. A gdy oświadczył, że on to tylko na rozkaz swęj władzy wykonać może, wystapiono groźnym krokiem do czynu wbrew jego oczekiwaniom. Jeszcze raz dał im do zrozumienia, że mogą czynić co zechcą, tylko na własną odpowiedzialność; on zaś nikogo w dom swój nie wpuści, ani też pozwolenia do niczego nie daje. Alie wnet tłum zatacza dwie potężne drabiny, z przed pobliskiego domu który restaurowano, dwie przyzwoicie ubrane osoby pną się po szczeblach w górę i... otóż jęknął orzeł cesarski na bruku ulicy; tłuszcza cała *wywiją polkę po bla. szanym szyldzie...* potyka nogami... kopie... wleczę go wreszcie z niechęcią przez *Corso* ku *Piazza del populo...* zawija w płomienie ognia ożywanego porwanemi z bliska deskami... łaskami... miotłami, które wydarto jakiemuś chłopu, gdy on właśnie mimo-

wolnie wpadł w zamęt owego zgielku, za co go jednak wynagrodzono. Ta deputacya pociągnęta dalej, po drugiego orła także do domu Austr. poselstwa. Nieszczęśliwy on dwie głowy rozłożone w przeciwnie strony, zdawały się chcieć wyjęć litość stron obu; bo jakże miał nie jęczeć, skoro go kępowały i gięły srogie ogniwa kajdan, wiedziono tego niewinnego baranka na śmierć, choć jeszcze Wielki Piątek daleko przodkiem tego potępionego jechał chłopiec na osle, tył zajęty mu bufcy z ludu uformowane, uzbrojone drzewem, na które potem tę męczeńską złożono ofiarę. Oddział gwardyi wlepił oczy nieczynny, lecz gdy pierwsze ofiary buchnęły płomienie, odjęknął także echem śpiewów narodowych. To wystąpienie było oczywistą obrazą prawa narodów i dla tego też usłyszano przeciw temu protest wszystkich postów tamże obecnych. Towarzystwo niemieckich artystów także zwinęło swoje chorągiew, a przy odwrócie owego eugu ku kapitolium, cofnęli się wszyscy od okien, co baczno nie uszło oka.

Nadzwyczajne poruszenie z powodu nowin lom bardzkich panuje. Sześć regimentów linii i trzy baterie, odejdą wkrótce do *Civita vecchia*, do których się niejakie 1000 ochotników przyłącza. Drugie ochotników gromady, zmierzają przez góry ku *Bolunni*. Amunicya i wszystko jest gotowe.

Dziś rano zebrała się masa ludu w *Colosseum* gdzie Piotr Gavazzi ogłosił wyrzekł: „*precz z barbarzyńcami północy!*“

Doniesienia Urzędowe.

CENY ZBOŻA

Na Targowicy publicznej w Krakowie w trzech gatunkach praktykowane.

Dnia 3 i 4 Kwietnia 1848 roku.	1. Gatunek		2. Gatunek		3. Gatunek	
	od	do	od	do	od	do
	zł. gr.	zł. gr.	zł. gr.	zł. gr.	zł. gr.	zł. gr.
Korzec Pszenicy..	—	33 15	—	30 15	—	28
„ Żyta . . .	29	30	27	28	—	—
„ Jęczmieni.	—	25	—	21 15	—	19
„ Owsa . . .	—	15 15	—	14	—	13
„ Grochu . .	—	38	—	36	—	—
„ Jagiel . . .	—	56	—	54	—	—
„ Rzepak zi.	—	42	—	—	—	—
„ Rzepak le.	—	32	—	—	—	—
„ Ziemniaki	15	16	—	—	—	—
„ Koniczyny	—	96	—	86	—	—

Centnar siana od złp. 3 gr. 8, do złp. 2 gro. 21.
 „ słomy od złp. 2 gr. 21, do złp. 2 gro. 6.
 Spirytusu garniec z opłatą od zł. — gr. — do zł. 8 gr. —

Kraków d. 4 Kwietnia 1848 r.

C. K. Kommissarz Targowy
W. Dobrzański.

Uwiedomienie.

Jest do wypożyczenia 20,000 złp. na pierwszą hipotekę. Wiadomość o tem powziąć można u wydawcy Gazety.

Doniesienie prywatne.

Krakau = Oberschlesische Eisenbahn.

Im Monat März 1848. benützten die Bahn
 5,137 Personen.
 Die Einnahme Betrag . . . fl. 4477. Kr. 44.
 Für Vieh, Equipagen-Transport
 und 12,473 Centner Fracht . . . „ 3,118 „ 19
 Total = Einnahme „ 7,596 „ 3.

Krakowsko-Górnoszłaska Kolej żelazna.

W miesiącu Marcu 1848 r. korzystało z kole.
 5,137 osób,
 Dochód zład wynosił . . . Zr. 4,477 gr. 44.
 Od przewozu bydła, ekwipażów
 i 12,473 centnarów frachtu zapłacono „ 3,118 „ 19
 Razem „ 7,596 „ 3.